

Αρχαία ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΩΡΑΙΤΗ

693.717.8812

www.kmoraiti.gr

6/8/2020

Αναφορικές προτάσεις**Εισαγωγή:**

Α) αναφορικές αντωνυμίες: ὅς, ἥ, ὅ –ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ –ὅστις, ἥτις, ὅ,τι –ὁπότερος, ὁπότερα, ὁπότερον –ὅσος, ὅση, ὅσον –οἷος, οἷα, οἷον –ὁποῖος, ὁποῖα, ὁποῖον –ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον –ὀπηλίκος, ὀπηλίκη, ὀπηλίκον –ὀποδαπός, ὀποδαπή, ὀποδαπόν

Β) αναφορικά επιρρήματα: οὗ, ὅπου, οἷ, ὅποι, ἔνθα, ὅθεν, ὁπόθεν, ἔνθεν, ἥπερ, ὅπη, ὡς, ὥσπερ, ὅπως, ὅσον

ΕΙΔΗ:

1. **ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ:** Είναι ονοματικές προτάσεις και προσδιορίζουν κάποιον ὁρο της κύριας πρότασης (προσδιοριζόμενος ὁρος).

Εκφέρονται: εγκλίσεις προτάσεων κρίσεως (άρνηση: οὐ), εγκλίσεις προτάσεων επιθυμίας (άρνηση: μή), ευκτική του πλαγίου λόγου

Π.χ: ἔστι δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάντα ὄρᾳ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Όταν ο προσδιοριζόμενος ὁρος είναι δεικτική αντωνυμία, συνήθως παραλείπεται και τη συντακτική του θέση παίρνει ολόκληρη η αναφορική πρόταση (αναφορική ουσιαστική)

Παραδείγματα:

- μακάριος ἔστι ὅς νοῦν ἔχει (υποκείμενο)
 - καί φράζουσιν ἃ λέγει (αντικείμενο)
 - οὗτος ἔστιν ὅς ἀπέκτεινε (κατηγορούμενο)
 - ἦν τις Φαλλίδας, ὅς ἐγραμμάτευε τοῖς πολεμάρχοις (παράθεση)
 - ὦ Κλέαρχε ἀπόφηναι γνώμην ὃ τι δοκεῖ (επεξήγηση)
 - εἰ διαφθερεῖτε τόν δῆμον, ὅς οὐ μετέσχε τῆς ἀποστάσεως (επιθετικός προσδιορισμός)
2. Τα αναφορικά ὅς ἥ ὅ, οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὁπόθεν στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου μη υπάρχουσας κυρίας συνδέουν παρατακτικά, ισοδυναμούν με δεικτική αντωνυμία και εισάγουν κύρια πρόταση.

2. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ:

A. τελικές: άρνηση μή

εκφορά: οριστική μέλλοντα, ευκτική του πλαγίου λόγου

αναφορική αντωνυμία = τελικός σύνδεσμος + δεικτική αντωνυμία

π.χ: ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἳ συγγράψουσι (= ἵνα συγγράψουσι)

B. αιτιολογικές: άρνηση οὐ

εκφορά: όπως οι απλές αιτιολογικές: εγκλίσεις κρίσεως, ευκτική του πλαγίου λόγου

αναφορική αντωνυμία = αιτιολογικός σύνδεσμος + δεικτική αντωνυμία

π.χ: τὴν μητέρα ἐμακάριζον, οἷων τέκνων ἔτυχε (=διότι τοιούτων τέκνων ἔτυχε)

Γ. συμπερασματικές: άρνηση μή

εκφορά: των απλών συμπερασματικών (κρίσεως, επιθυμίας), απαρέμφατο, ευκτική του πλαγίου λόγου

Συνήθως προηγείται ένα δεικτικό.

Αναφορική αντωνυμία = συμπερασματικός σύνδεσμος + δεικτική αντωνυμία

Π.χ: οὐδεὶς ἐστὶν οὕτως ἀνόητος, ὅστις πόλεμον ἀντί εἰρήνης αἰρεῖται (= ὥστε ...)

Με τα ρήματα αἰροῦμαι και βούλομαι υπάρχει σύγκριση στο ρήμα το ίδιο και ακολουθεί ο β' όρος σύγκρισης.

Δ. υποθετικές: άρνηση μή

Εκφορά: σχηματίζει και τα 6 είδη των υποθετικών λόγων

Αναφορική αντωνυμία = υποθετικός σύνδεσμος + αόριστη αντωνυμία

Π.χ.: ἃ μή οἶδα, οὐδέ οἶμαι εἰδέναι (=εἰ τίνα οἶδα : πραγματικό)

Τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι (= ἂν τίνα ἔλησθε : προσδοκώμενο)

Πάντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὓς λάβοιεν, ἀπέκτεινον (εἰ τινάς λάβοιεν: αόριστη επανάληψη στο παρελθόν)

3. ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ: Δηλώνουν σύγκριση προς το περιεχόμενο της κύριας πρότασης στις επιρρηματικές σχέσεις του ποσού, του ποιού και του τρόπου.

Εισάγονται: οἷος -α-ον, ὁποῖος -α-ον, ὅσος -η-ον, ὁπόσος -η-ον, ὅσῳ, ὅσον, ἡλίκος -η-ον, ὁπηλίκος -η-ον, ὥς, ὥσπερ, ὅπως, ἢ, ἤπερ, καθάπερ, οἷον .

Συνήθως στην κύρια πρόταση υπάρχει ή εννοείται το αντίστοιχο δεικτικό.

Εκφέρονται: εγκλίσεις κρίσεως, υποτακτική + ἄν

Π.χ.: οἱ ἐπιεικέστατοι ἡγήσονται αὐτά οὕτω πεπράχθαι, ὥσπερ ἂν πραχθῇ .

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: πολλές φορές μέσα στο λόγο ως προς τους κύριους όρους εννοούμε από τα προηγούμενα τον όρο που παραλείπεται.

Π.χ: ἐφάνη κονιορτός, ὥσπερ νεφέλη λευκή (φαίνεται)

Ἐπραξε ταῦτα ὥς δεσπότης του δήμου (παραβολικό κατηγορούμενο)

- σαφής διαχωρισμός ανάμεσα στα είδη των αναφορικών δεν είναι πάντα εύκολος. Ἐτσι, μία παραβολική μπορεί να χαρακτηριστεί ως προσδιοριστική ή ως υποθετική.
- Πολλές φορές η αναφορική πρόταση είναι πριν την κύρια ή την διακόπτει. Τότε μέσα στην κύρια τίθεται μια δεικτική αντωνυμία η οποία ανακεφαλαιώνει το περιεχόμενο της αναφορικής. Αυτός ο όρος λέγεται συνοψιστικός ή εμφαντικός όρος και έχει τη θέση συνήθως αντικειμένου. Το ίδιο μπορεί να συμβεί με τις ειδικές, τις ενδοιαστικές και τις πλάγιες ερωτηματικές. Π.χ: ὅσῳ δέ ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἐλάττω γέγονε, τοσοῦτω ἢ τούτων ἡϋξήται .

ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ ΕΛΞΗ

Η αναφορική αντωνυμία συμφωνεί με τον προσδιοριζόμενο όρο στο γένος και στον αριθμό. Όταν συμφωνήσει και στην πτώση τότε έχουμε αναφορική έλξη. Δηλαδή, το σε αιτιατική αντικείμενο του ρήματος της αναφορικής πρότασης (η αναφορική αντωνυμία) αντί να μπει σε αιτιατική μπαίνει σε γενική ή δοτική που είναι η πτώση του προσδιοριζόμενου όρου.

Π.χ.: πρὶν: ὅπως ἔσεσθε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἦν κέκτησθε. Μετά: ὅπως ἔσεσθε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε.

- όταν ο προσδιοριζόμενος όρος είναι δεικτική αντωνυμία συνήθως παραλείπεται με ταυτόχρονη έλξη του αναφορικού. Π.χ: πρὶν: ἐπαινῶ σε ἐπὶ τούτοις ἃ λέγεις. Μετά: ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς λέγεις
- όταν ο προσδιοριζόμενος όρος είναι ουσιαστικό υπάρχει περίπτωση να τεθεί στο τέλος της πρότασης χωρίς το άρθρο του με ταυτόχρονη έλξη του αναφορικού (αναφορική έλξη και μετάθεση του προσδιοριζόμενου όρου). Π.χ: πρὶν: ἀμαθέστατοι ἔστε τῶν Ἑλλήνων, οὓς ἐγὼ οἶδα.

- Μετά: ἀμαθέστατοι ἔστε ὧν ἐγὼ οἶδα Ἑλλήνων. Πριν: ἐπορεύετο σὺν τῇ δυνάμει ἣν εἶχε . Μετά: ἐπορεύετο σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει.